

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล
(Individual Study)

หัวข้อ : หลักสิทธิมนุษยชน
เรื่อง : สิทธิมนุษยชนในหลายมิติ

จัดทำโดย
นายพีระศักดิ์ พอจิต
รหัส ๕๙๐๔๒๕

เอกสารวิชาการนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตร “หลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย” รุ่นที่ ๔
วิทยาลัยรัฐธรรมนูญ
สถาบันรัฐธรรมนูญศึกษา
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

คำนำ

แม้ว่าโดยภาพรวมแล้วสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย ถือว่ามีการพัฒนาที่ค่อนข้างดีกว่าประเทศเพื่อนบ้านก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นการก่อตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติขึ้น เมื่อปี ๒๕๔๔ ก็น่าดี หรือ การจัดตั้งกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ในกระทรวงยุติธรรม ในปี ๒๕๔๕ ก็น่าดี ถือว่าเป็นกลไกที่สำคัญในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ไม่ว่าจะเป็นการกระทำโดยรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือ การกระทำโดยภาคธุรกิจเอกชน

อย่างไรก็ตามในปัจจุบันเรายังคงเห็นความรุนแรงเกิดขึ้นต่อเด็กและสตรี ทั้งในครอบครัวและในสังคม การพัฒนาโครงการของรัฐที่ประชาชนไม่มีส่วนร่วม การซ้อมทรมานผู้ต้องหา และการไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างง่าย การหายสาบสูญและความรุนแรงที่เกิดขึ้นในภาคใต้ หรือการสังหารประชาชนที่ลุกขึ้นมาปกป้องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนของตน และอีกหลายๆ กรณี ล้วนเป็นพยานได้อย่างดีว่า สังคมไทยยังห่างไกลต่อวิถีและวัฒนธรรมของการเคารพสิทธิมนุษยชน

นายพีระศักดิ์ พอจิต

สิทธิมนุษยชนในหลายมิติ

บทนำ

สิทธิมนุษยชนเป็นหลักการสำคัญที่สุดประการหนึ่งที่สังคมประเทศต่างๆ ยึดถือ การที่จะให้สิทธิมนุษยชนมีผลปฏิบัติจริงต้องมีการตราเป็นกฎหมายทั้งกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายภายใน ไม่ว่าจะตราไว้ในรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง หรือระเบียบข้อบังคับต่างๆ

ขอบเขตของสิทธิมนุษยชนมีที่มาจากปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ (Universal Declaration of Human Rights) อันมีที่มาจากสงครามโลกครั้งที่ ๒ ยุติลง กลุ่มประเทศผู้ชนะสงคราม ได้แก่ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส รัสเซีย ประจักษ์ถึงความทารุณโหดร้ายของสงครามไม่ว่าจะเป็นความทารุณโหดร้ายของพรรคนาซี เยอรมัน การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิวหลายล้านคน การฆ่าเด็กและสตรี และเห็นว่าเป็นการทำลายศักดิ์ศรีของมนุษย์อย่างชัดเจน สมาคมโลกจึงเห็นพ้องกันว่าต้องแสวงหามาตรการที่เป็นรูปธรรมในการป้องกันมิให้มีการทำลายศักดิ์ศรีของมนุษย์เกิดขึ้นอีก

๑. ที่มาของสิทธิมนุษยชนในปัจจุบัน

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ (Universal Declaration of Human Rights) ในที่นี้ขออธิบายที่มาของการก่อเกิดปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ในฐานะที่เป็นเอกสารหลักของสหประชาชาติ ที่ถือเป็นต้นแบบของการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน

๑.๑ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

ภายหลังการก่อตั้งองค์การสหประชาชาติแล้วในวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๔๘๘ ได้มีการรับรองกฎบัตรสหประชาชาติ (UN Charter) โดยมติที่ประชุมใหญ่ ในกฎบัตรนี้มีข้อความหลายตอนที่แสดงถึงความมุ่งมั่นของสหประชาชาติในการทำหน้าที่ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๔๘๙ สหประชาชาติได้ตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน (The Commission on Human Rights) ให้อยู่ภายใต้คณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคม (Economic and Social Council หรือ ECOSOC)

เดือนมกราคม พ.ศ. ๒๔๙๐ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนได้เรียกประชุมเป็นครั้งแรก และได้แต่งตั้งคณะกรรมการร่างเอกสารสหประชาชาติเพื่อการคุ้มครองและส่งเสริมมนุษยชน โดยแบ่งออกเป็น ๓ ชุด ชุดแรกจัดทำร่างปฏิญญา (Declaration) ชุดที่สองจัดทำอนุสัญญา (Convention) และชุดที่สามศึกษาปัญหาทางการเมืองระหว่างประเทศ

คณะกรรมการร่างปฏิญญา ได้มีการประชุมหลายครั้งและได้นำเสนอร่างปฏิญญาให้สมัชชาใหญ่สหประชาชาติลงมติยอมรับและประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน เมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๔๙๑ ด้วยคะแนนเสียง ๔๘ เสียง ไม่มีเสียงคัดค้าน และประเทศกลุ่มคอมมิวนิสต์ทั้งหมด ชาอูคีอาระเบียและแอฟริกาใต้งดออกเสียง สำหรับประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่ให้การรับรอง

๑.๒ เนื้อหาของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนประกอบด้วยข้อความ ๓๐ ข้อ มีเนื้อหาแบ่งเป็น ๔ ส่วน **ส่วนแรก** ปรากฏในคำปรารภ ข้อ ๑ และข้อ ๒ กล่าวถึงหลักการสำคัญของสิทธิมนุษยชนที่ว่า มนุษย์มีสิทธิติดตัวมาแต่เกิด มนุษย์มีศักดิ์ศรี มีความเสมอภาคกัน ดังนั้นจึงห้ามเลือกปฏิบัติต่อมนุษย์และควรปฏิบัติต่อกันเสมือนเป็นพี่น้อง สิทธิมนุษยชนนี้เป็นสิ่งที่ไม่สามารถโอนให้แก่กันได้ จึงเป็นหน้าที่ของรัฐบาลทุกประเทศที่จะสร้างหลักประกันแก่ทุกชีวิตด้วยการเคารพหลักการของสิทธิเสรีภาพที่ปรากฏในปฏิญญานี้ เพื่อให้สิทธิมนุษยชนเป็นมาตรฐานร่วมกัน

สำหรับการปฏิบัติต่อกันของผู้คนในสังคมทั้งในประเทศและระหว่างประเทศอันจะเป็นพื้นฐานแห่งเสรีภาพ ความยุติธรรม และสันติภาพในโลก

ส่วนที่สอง ปรากฏใน ข้อ ๓ ถึงข้อ ๒๑ กล่าวถึงสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (Civil and Political Rights)

ส่วนที่สาม กล่าวถึงสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (Economic Social and Cultural Rights) สิทธิดังกล่าวเริ่มตั้งแต่ ข้อ ๒๒ ถึงข้อ ๒๗

ส่วนที่สี่ กล่าวถึงหน้าที่ของบุคคล สังคม และรัฐ โดยการที่จะต้องดำเนินการสร้างหลักประกันให้มีการคุ้มครองสิทธิที่ปรากฏในปฏิญญานี้ให้ได้รับการปฏิบัติอย่างจริงจัง ห้ามรัฐกระทำการละเมิดสิทธิมนุษยชนและจำกัดสิทธิของบุคคลมิให้ใช้สิทธิมนุษยชนละเมิดของผู้อื่น สังคมและโลก สิทธิเหล่านี้ปรากฏอยู่ในข้อ ๒๘ ถึงข้อ ๓๐

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนฉบับย่อ

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนประกอบด้วยข้อความ ๓๐ ข้อ โดยสรุป ดังนี้

ข้อ ๑ ทุกคนมีศักดิ์ศรี สิทธิ และเสรีภาพเท่าเทียมกัน และต้องปฏิบัติต่อกันฉันพี่น้อง

ข้อ ๒ ทุกคนมีสิทธิ และเสรีภาพ อย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่ถูกเลือกปฏิบัติ

ข้อ ๓ ทุกคนมีสิทธิในการมีชีวิตอยู่ และมีความมั่นคง

ข้อ ๔ ห้ามบังคับคนให้เป็นทาส และห้ามค้าทาสทุกรูปแบบ

ข้อ ๕ ห้ามการทรมาน หรือการลงโทษทารุณโหดร้ายผิดมนุษย์

ข้อ ๖ สิทธิในการได้รับการยอมรับว่าเป็นบุคคลตามกฎหมาย

ข้อ ๗ สิทธิในการได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน

ข้อ ๘ สิทธิในการได้รับการเยียวยาจากศาล

ข้อ ๙ ห้ามการจับกุม คุมขัง หรือเนรเทศโดยพลการ

ข้อ ๑๐ สิทธิในการได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรมและเปิดเผย

ข้อ ๑๑ สิทธิในการได้รับการสันนิษฐานว่าบริสุทธิ์ก่อนศาลตัดสิน และต้องมีกฎหมายกำหนดว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด

ข้อ ๑๒ ห้ามรบกวนความเป็นอยู่ส่วนตัว ครอบครัว เคหสถาน การติดต่อสื่อสาร รวมทั้งห้ามทำลายชื่อเสียงและเกียรติยศ

ข้อ ๑๓ เสรีภาพในการเดินทางและเลือกถิ่นที่อยู่ในประเทศ รวมทั้งการออกนอกประเทศหรือกลับเข้าประเทศโดยเสรี

ข้อ ๑๔ สิทธิในการลี้ภัยไปประเทศอื่นเพื่อให้พ้นจากการถูกประหัตประหาร

ข้อ ๑๕ สิทธิในการได้รับสัญชาติและการเปลี่ยนสัญชาติ

ข้อ ๑๖ สิทธิในการเลือกคู่ครองและสร้างครอบครัว

ข้อ ๑๗ สิทธิในการเป็นเจ้าของทรัพย์สิน

ข้อ ๑๘ เสรีภาพในความคิด มโนธรรม ความเชื่อ หรือการถือศาสนา

ข้อ ๑๙ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออก รวมทั้งการได้รับข้อมูลข่าวสาร

ข้อ ๒๐ สิทธิในการชุมนุมโดยสงบและรวมกลุ่ม และห้ามบังคับเป็นสมาชิกสมาคม

ข้อ ๒๑ สิทธิที่จะมีส่วนร่วมในรัฐบาลทั้งทางตรงและโดยผ่านผู้แทน อย่างอิสระ และมีสิทธิเข้าถึงบริการสาธารณะโดยเท่าเทียมกัน

ข้อ ๒๒ สิทธิในการได้รับความมั่นคงทางสังคม และได้รับสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยการกำหนดระเบียบและทรัพยากรของประเทศตนเอง

ข้อ ๒๓ สิทธิในการมีงานทำตามที่ต้องการ และได้รับการประกันการว่างงาน รวมทั้งได้รับค่าตอบแทนเท่ากันสำหรับงานอย่างเดียวกัน และรายได้ต้องพอแก่การดำรงชีพสำหรับตนเองและครอบครัว ตลอดจนมีสิทธิก่อตั้งและเข้าร่วมสหภาพแรงงาน

ข้อ ๒๔ สิทธิในการพักผ่อนและมีเวลาพักจากการทำงาน

ข้อ ๒๕ สิทธิในการได้รับมาตรฐานการครองชีพอย่างเพียงพอ ได้รับปัจจัยสี่ สวัสดิการสังคม ประกันการว่างงาน เจ็บป่วย เป็นหม้าย ผู้สูงอายุ ตลอดจนต้องคุ้มครองแม่และเด็กเป็นพิเศษ

ข้อ ๒๖ สิทธิในการได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน

ข้อ ๒๗ สิทธิที่จะมีส่วนร่วมในวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน และได้รับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา

ข้อ ๒๘ สังคมต้องมีระเบียบทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ เพื่อให้บุคคลได้รับสิทธิและเสรีภาพตามปฏิญญานี้

ข้อ ๒๙ บุคคลย่อมมีหน้าที่ต่อชุมชน การใช้สิทธิเสรีภาพจะต้องเคารพในสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น

ข้อ ๓๐ ห้ามมิให้รัฐ กลุ่มชน หรือบุคคล กระทำการทำลายสิทธิและเสรีภาพที่ได้รับการรับรองในปฏิญญานี้

๒. หลักการของสิทธิมนุษยชน (The Human Rights Principles)

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน นอกจากระบุขอบเขตของสิทธิมนุษยชนว่าครอบคลุมสิทธิอะไรบ้างแล้ว ตัวปฏิญญาฯ เองยังได้นำเสนอหลักการสำคัญของสิทธิมนุษยชนไว้ด้วย หลักการนี้ถือเป็นสาระสำคัญที่ใช้อ้างอิงความเป็นสากลของสิทธิมนุษยชน และใช้เป็นเครื่องมือชี้วัดว่าสังคมใดมีการเคารพและปฏิบัติตามหลักการสิทธิมนุษยชนหรือไม่ ทั้งนี้ หลักการสำคัญของสิทธิมนุษยชนประกอบด้วย

๑. เป็นสิทธิธรรมชาติ ติดตัวมนุษย์มาแต่เกิด (Natural Rights) หมายความว่า มนุษย์ทุกคนมีศักดิ์ศรีประจำตัว ตั้งแต่เกิดมาเป็นมนุษย์ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human Dignity) นี้ไม่มีใครมอบให้ เป็นสิ่งที่ธรรมชาติได้กำหนดขึ้นในมนุษย์ทุกคน ความหมายของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หมายถึง

(๑) ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ คือ คุณค่าของคนในฐานะที่เขาเป็นมนุษย์

(๒) การให้คุณค่าของมนุษย์ แบ่งเป็น ๒ ประเภท

(๒.๑) คุณค่าของมนุษย์ในฐานะการดำรงตำแหน่งทางสังคม ซึ่งมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับการมีอำนาจหรือการยึดครองทรัพยากรของสังคม

(๒.๒) คุณค่าของมนุษย์ในฐานะที่เป็นมนุษย์ ซึ่งมีความเท่าเทียมกัน ไม่แบ่งแยก

(๓) การกำหนดคุณค่าที่ต่างกันนำมาซึ่งการลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ ผู้คนในสังคมโดยทั่วไปมักให้คุณค่าของฐานะตำแหน่งหรือเงินตรามากกว่า ซึ่งการให้คุณค่าแบบนี้นำมาซึ่งการเลือกปฏิบัติ จึงต้องปรับวิธีคิดและเน้นให้มีการปฏิบัติ โดยการให้คุณค่าของความเป็นคนในฐานะความเป็นมนุษย์ ไม่ใช่ให้คุณค่าคนตามสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

๒. หลักสิทธิมนุษยชนเป็นสากลและไม่สามารถถ่ายโอนกันได้ (Universality & Inalienability) หมายความว่า สิทธิมนุษยชนนั้นเป็นของคนทุกคน ไม่มีพรมแดน คนทุกคนย่อมถือว่าเป็นคน ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนในโลก ไม่ว่าจะเชื้อชาติ สัญชาติ เหล่ากำเนิดใดก็ตาม ย่อมมีสิทธิมนุษยชนประจำตัวทุกคนไป จึงเรียกได้ว่าสิทธิมนุษยชนเป็นของคนทุกคน ไม่ว่าจะคนๆ นั้น จะยากจนหรือร่ำรวย เป็นคนพิการ เป็นเด็ก เป็นผู้หญิง

ส่วนที่กล่าวว่าสิทธิมนุษยชนไม่สามารถถ่ายโอนให้แก่กันได้ หมายความว่า ในเมื่อสิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิประจำตัวของมนุษย์ มนุษย์แต่ละคนย่อมไม่สามารถมอบอำนาจ หรือสิทธิมนุษยชนของตนให้แก่ผู้ใดได้ ไม่มีการครอบครองสิทธิแทนกัน แตกต่างจากการครอบครองที่ดินหรือทรัพย์สิน เพราะสิทธิมนุษยชนเป็นเรื่องที่ธรรมชาติกำหนดขึ้น เป็นหลักการที่ทุกคนต้องปฏิบัติ แต่หากจะถามว่าในเมื่อสิทธิมนุษยชนเป็นของคนทุกคนเช่นนี้แล้ว สามารถมีสิทธิ

มนุษยชนเฉพาะกลุ่มได้หรือไม่ ในทางสากลได้มีการจัดหมวดหมู่และกลุ่มของสิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิของกลุ่มเฉพาะและสิทธิตามประเด็นปัญหา เช่น สิทธิสตรี สิทธิเด็ก สิทธิในกระบวนการยุติธรรม สิทธิผู้ติดเชื้อ HIV/เอดส์ สิทธิของผู้ลี้ภัย เป็นต้น

๓. สิทธิมนุษยชนไม่สามารถแยกเป็นส่วนๆ ว่าสิทธิใดมีความสำคัญกว่าอีกสิทธิหนึ่ง (Indivisibility) กล่าวคือ สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ไม่สามารถแบ่งแยกว่ามีความสำคัญกว่าสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม สิทธิทั้งสองประการนี้ต่างมีความสำคัญเท่าเทียมกัน ดังนั้นรัฐบาลใดจะมาอ้างว่าต้องพัฒนาประเทศให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจ หรือต้องแก้ปัญหาปากท้องก่อน แล้วจึงค่อยให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง ย่อมขัดต่อหลักการนี้

๔. ความเสมอภาคและห้ามการเลือกปฏิบัติ (Equality and Non-Discrimination) การเลือกปฏิบัติเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมานานในทุกสังคม และถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน เพราะเหตุว่าในฐานะที่เราเกิดมาเป็นคน ต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็นคนจน คนรวย คนพิการ เด็ก หรือผู้สูงอายุ คนป่วยหรือมีสุขภาพดี

แต่สังคมไทยมีการเลือกปฏิบัติมาโดยตลอด ซึ่งเรามักได้ยินคำกล่าวที่ว่า “ฝนตกไม่ทั่วฟ้า” หรือ “เลือกที่รักมักที่ชัง” “รักลูกไม่เท่ากัน”

การจะทำความเข้าใจว่า เรื่องใดเป็นเรื่องการเลือกปฏิบัติหรือไม่ คงต้องเข้าใจเรื่องความเสมอภาคด้วย

ความเสมอภาค ไม่ใช่การได้รับเท่ากัน เช่น การที่นักเรียนทุกคนที่ทำผิดระเบียบจะต้องถูกเขียน ๓ ที เท่าๆ กัน อย่างนี้ไม่ถือว่าเป็นความเสมอภาค

ความเสมอภาค คือ การที่ทุกคนควรได้รับจากส่วนที่ควรได้ ในฐานะเป็นคน เช่น การแจกของผู้ประสบภัยน้ำท่วม ทุกคนจะได้รับของแจกชิ้นพื้นฐาน เช่น ได้รับข้าวสาร อาหารแห้ง ยาป้องกันเท้าเปื่อย แต่หากมีครอบครัวหนึ่ง มีคนป่วยที่ต้องการยาเป็นพิเศษ หรือบางครอบครัวมีเด็กอ่อน ต้องได้รับนมผงเพิ่มสำหรับเด็ก ทางราชการสามารถเพิ่มยา และนมผงให้แก่ครอบครัวเหล่านั้น นี่คือการเสมอภาคที่ได้รับ เพราะทุกคนในครอบครัวได้รับแจกสิ่งจำเป็นเพื่อการยังชีพแล้ว หลักความเสมอภาคคือต้องมีการเปรียบเทียบกับของ ๒ สิ่ง หรือ ๒ เรื่อง และดูว่าอะไรคือสาระสำคัญของเรื่องนั้น หากสาระสำคัญของประเด็นได้รับการพิจารณาแล้ว ถือว่ามีความเสมอภาคกัน เช่น การที่รัฐจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลไม่เท่ากัน คนที่มีรายได้มากก็เสียภาษีมาก คนที่มีรายได้น้อยก็เสียภาษีน้อย คนที่มีรายได้ไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนดก็ไม่ต้องเสียภาษี แต่การมีรายได้มากหรือน้อยเป็นสาระสำคัญของการเก็บภาษีซึ่งเป็นธรรมสำหรับ

ประชาชน การเลือกปฏิบัตินั้น เป็นเหตุให้เกิดความไม่เสมอภาค เช่น การรักษาพยาบาล หรือ การเข้าถึงบริการสาธารณสุขของรัฐเป็นไปไม่ทั่วถึง และไม่เท่าเทียมกัน เพราะมีความแตกต่างของบุคคลในเรื่องเชื้อชาติ เช่น หากมีแรงงานข้ามชาติชาวกัมพูชา หรือพม่า มารักษาเจ้าหน้าที่ มักไม่ยอมให้บริการที่ดี หรือไม่ยอมรับรักษาผู้มีเชื้อเอชไอวี หรือผู้ป่วยเอดส์ เป็นต้น

๕. การมีส่วนร่วมและการเป็นส่วนหนึ่งของสิทธินั้น (Participation & Inclusion) หมายความว่าประชาชนแต่ละคนและกลุ่มของประชาชนหรือประชาสังคมมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการเข้าถึงและได้รับประโยชน์จากสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง และสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

๖. ตรวจสอบได้และใช้หลักนิติธรรม (Accountability & The Rule of Law) หมายถึง รัฐและองค์กรที่มีหน้าที่ในการก่อให้เกิดสิทธิมนุษยชน ต้องมีหน้าที่ตอบคำถามให้ได้ว่าสิทธิมนุษยชนได้รับการปฏิบัติให้เกิดผลจริงในประเทศของตน ส่วนสิทธิโดยังไม่ได้ดำเนินการให้เป็นไปตามหลักการสากลก็ต้องอธิบายต่อสังคมได้ว่าจะมีขั้นตอนดำเนินการอย่างไร โดยเฉพาะ รัฐต้องมีมาตรการปกครองประเทศโดยใช้หลักนิติธรรม หรือปกครองโดยอาศัยหลักการที่ใช้กฎหมายอย่างเที่ยงธรรม ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย มีกระบวนการไม่ซับซ้อนเป็นไปตามหลักกฎหมายและมีความเท่าเทียมกันเมื่ออยู่ต่อหน้ากฎหมาย ไม่มีใครอยู่เหนือกฎหมายได้

๓. ความหมายระหว่างสิทธิมนุษยชนและสิทธิเสรีภาพ

เนื่องจากมีหลายคนเกิดข้อสงสัยว่า “สิทธิมนุษยชน” กับ “สิทธิเสรีภาพ” มีความเหมือนหรือความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร สรุปได้ว่า

“สิทธิมนุษยชน” (Human Rights) หมายความว่า สิทธิที่มีตามธรรมชาติ ซึ่งติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่เกิด โดยมีความเป็นสากลและมีการรับรองไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน หรือ กติกาอนุสัญญา ข้อตกลงต่างๆ ระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน ที่ทุกประเทศทั่วโลกให้การรับรอง

“สิทธิเสรีภาพ” (Rights and Liberties) หมายความว่า สิทธิที่มีการบัญญัติรับรองไว้ในกฎหมายของแต่ละรัฐ ว่าประชาชนจะมีสิทธิ และเสรีภาพ ในเรื่องใด มากน้อยแค่ไหน เพียงใด ขึ้นอยู่กับบริบทสังคมของประเทศนั้นๆ

“สิทธิเสรีภาพ” (Rights and Liberties) ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๒ ได้บัญญัติไว้ กล่าวคือ

“สิทธิ” หมายถึง อำนาจอันชอบธรรม บุคคลมีสิทธิและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ และอำนาจที่จะกระทำการใดๆ ได้อย่างอิสระ โดยได้รับการรับรองจากกฎหมาย

๔. แนวคิดสิทธิมนุษยชนและบทบาทหน้าที่ของรัฐ

ข้อตกลงในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและกติกาทั้งสองฉบับระบุว่า ความรับผิดชอบในการให้ความคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประชาชน เป็นอำนาจหน้าที่ของรัฐ การที่ประเทศต่างๆ สมัครง่ายเข้าเป็นภาคีในกติกาและอนุสัญญาของสหประชาชาติ หมายความว่ารัฐบาลของประเทศนั้นๆ ตกลงที่จะทำหน้าที่ในเรื่องการเคารพสิทธิ การคุ้มครองสิทธิ และการทำให้เกิดการเข้าถึงสิทธิได้ (respect, protect, fulfil)

การเคารพสิทธิ (respect) หมายถึง รัฐต้องเคารพและไม่ดำเนินการใดๆ ที่ขัดหรือละเมิดสิทธิที่กำหนดไว้ในกติกา หรืออนุสัญญา ที่รัฐได้เข้าเป็นภาคี

การคุ้มครองสิทธิ (protect) หมายถึง รัฐต้องดำเนินการเพื่อไม่ให้เกิดการละเมิดสิทธิ ต้องมีกลไกเพื่อคุ้มครองสิทธิในรูปของกฎหมายและกฎระเบียบต่างๆ มีกระบวนการยุติธรรมที่เป็นอิสระจากอำนาจรัฐ มีกลไกการป้องกันการละเมิดสิทธิและมีมาตรการเยียวยาเมื่อเกิดการละเมิดสิทธิ

การทำให้เข้าถึงสิทธิ (fulfil) รัฐมีหน้าที่มากกว่าการป้องกัน แต่ต้องมีกฎหมายเพื่อส่งเสริมและรณรงค์ให้ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่คุ้มครองสิทธิฯ มีงบประมาณที่เพียงพอในการดูแลเรื่องสิทธิมนุษยชน

๕. ลักษณะสำคัญของสิทธิมนุษยชน

ลักษณะสำคัญของหลักสิทธิมนุษยชนคือ การตรวจสอบได้และใช้หลักนิติธรรม (Accountability and The Rule of Law) หมายถึง รัฐและองค์กรที่มีหน้าที่ในการก่อให้เกิดสิทธิมนุษยชนต้องมีหน้าที่ตอบคำถามให้ได้ว่า สิทธิมนุษยชนได้รับการปฏิบัติให้เกิดผลจริง สิทธิโดยังไม่ได้มีการดำเนินการให้เป็นไปตามหลักสากลต้องอธิบายต่อสังคมให้ได้ว่า จะมีขั้นตอนดำเนินการต่อไปอย่างไร รัฐต้องมีมาตรการปกครองประเทศโดยใช้หลักนิติธรรม หรือปกครองโดยอาศัยกฎหมายอย่างเที่ยงธรรม ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย มีกระบวนการไม่ซับซ้อนและเป็นไปตามหลักกฎหมายมีความเท่าเทียมกันเมื่ออยู่ต่อหน้ากฎหมาย โดยไม่มีผู้ใดอยู่เหนือกฎหมายได้

สาเหตุที่ประเทศไทยไม่อาจที่จะไม่ยอมรับการปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน เนื่องจาก

๑. ประเทศไทยเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติ ซึ่งตามกฎหมายสหประชาชาติถือเป็นหน้าที่สำคัญของประเทศสมาชิกที่ต้องเคารพและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน รวมทั้งมีพันธกรณีด้านศีลธรรม (Moral Obligations) ที่ต้องปฏิบัติตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติด้วย เนื่องจากสหประชาชาติได้เกิดขึ้นเพื่อแก้ไขความล้มเหลวของนานาชาติในการปกป้องสิทธิมนุษยชนจากการย่ำยีของพวกนาซีฟาสซิสต์ เช่น การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ การเหยียดผิว ในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง

๒. ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสมาชิกของสนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนต่างๆ หลายฉบับ ได้แก่

- ก. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง
- ข. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม
- ค. อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีทุกรูปแบบ
- ง. อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก
- จ. อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ

ฉ. เมื่อวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๕๐ คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติให้ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีสมาชิกของอนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการปฏิบัติ หรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี

ดังนั้น ประเทศไทยในฐานะบุคคลตามกฎหมายระหว่างประเทศ มีพันธกรณีตามกฎหมายที่จะต้องปฏิบัติตามสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนดังกล่าว เช่นเดียวกับที่ต้องปฏิบัติตามสนธิสัญญาหรือข้อตกลงทางด้านเศรษฐกิจการค้าที่ทำไว้กับนานาประเทศแบบพหุภาคี หรือที่ทำไว้กับบางประเทศ เช่น ข้อตกลงการค้าเสรี ที่เป็นแบบทวิภาคี

อาจกล่าวได้ว่าสิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิประจำตัวของมนุษย์ทุกคน เพราะมนุษย์ทุกคนมีศักดิ์ศรี มีเกียรติศักดิ์ประจำตัวสิทธิมนุษยชนไม่สามารถโอนให้แก่กันได้ เมื่อกล่าวถึงสิทธิมนุษยชนจึงมีความหมายกว้างกว่าสิทธิในทางกฎหมาย ในทางกฎหมายสิทธิคือประโยชน์ที่กฎหมายรับรอง เป็นไปตามหลักกฎหมายในขอบเขตที่แคบ บุคคลจะมีสิทธิได้ต้องมีกฎหมายรับรองไว้ ถ้ากฎหมายไม่รับรองย่อมไม่มีสิทธิหรือไม่ได้รับสิทธิ แต่สิทธิมนุษยชนมีขอบเขตกว้างกว่าที่กฎหมายรับรอง สิทธิมนุษยชนเป็นสิ่งที่รับรองกันทั่วโลกว่าเป็นมาตรฐานขั้นต่ำของการปฏิบัติต่อมนุษย์ เมื่อพูดถึงสิทธิมนุษยชนอาจกล่าวได้ว่าครอบคลุมสิทธิ ๕ ประการนี้ ได้แก่

๑. สิทธิพลเมือง ได้แก่สิทธิในชีวิต ร่างกาย เสรีภาพและความมั่นคงในชีวิต ไม่ถูกรังแก ไม่ถูกรังทำร้ายหรือฆ่า สิทธิในกระบวนการยุติธรรม ได้แก่สิทธิในความเสมอภาคเท่าเทียมกันในด้านกฎหมาย สิทธิที่จะได้รับการปกป้องจากการจับกุมหรือคุมขังโดยมิชอบ สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีในศาลอย่างยุติธรรม โดยผู้พิพากษาที่มีอิสระ ครอบงำคณะ สิทธิได้รับสัญชาติ เสรีภาพในการนับถือศาสนาและประกอบพิธีกรรมทางศาสนาหรือความเชื่อของตน

๒. สิทธิทางการเมือง ได้แก่ สิทธิในการเลือกวิถีชีวิตของตนทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม รวมถึงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เสรีภาพในการแสดงออกและการแสดงความคิดเห็น การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมอันเป็นประโยชน์แก่สาธารณะ เสรีภาพในการชุมนุมโดยเปิดเผย หรือการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

๓. สิทธิทางเศรษฐกิจ ได้แก่ สิทธิในการมีงานทำ เลือกประกอบอาชีพได้โดยอิสระ ได้รับค่าจ้างตอบแทนอย่างเป็นธรรม สิทธิในการเป็นเจ้าของทรัพย์สิน

๔. สิทธิทางสังคม ได้แก่ สิทธิในการได้รับการศึกษา สิทธิในการได้รับหลักประกันด้านสุขภาพ ได้รับการพัฒนาบุคลิกภาพอย่างเต็มที่ ได้รับความมั่นคงทางสังคม มีเสรีภาพในการเลือกคู่ครอง สร้างครอบครัว

๕. สิทธิทางวัฒนธรรม ได้แก่ การมีเสรีภาพในการใช้ภาษา หรือสื่อสารความหมายในภาษาท้องถิ่น มีเสรีภาพในการแต่งกายตามวัฒนธรรม การปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นของตน การปฏิบัติตามความเชื่อทางศาสนา การพักผ่อนหย่อนใจ การแสดงออกซึ่งศิลปวัฒนธรรม

๖. หลักการเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้กำหนดให้มีการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพและสิทธิมนุษยชนของประชาชนชาวไทยอย่างโดดเด่นกว้างขวางประเทศหนึ่ง ไม่ว่าจะ เป็นการคุ้มครองเรื่องศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ (มาตรา ๔) กำหนดให้สิทธิของบุคคลตามกฎหมายต้องเท่าเทียมกัน (มาตรา ๓๐) คุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา จำเลย และผู้ต้องคดีอาญาไว้หลายประการ เช่น การคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหา หรือจำเลย ห้ามการทรมาน ทำทารุณ การลงโทษ โดยวิธีโหดร้าย การที่กฎหมายสันนิษฐานว่าบุคคลผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีคำพิพากษาของศาลว่าผู้นั้นกระทำความผิด (มาตรา ๓๑ – ๓๓) การดำเนินคดีอาญาแก่บุคคลไม่ว่าจะเป็นในชั้นตรวจค้น จับ ชั้นสอบสวน การพิจารณาพิพากษาคดีต้องเป็นไปโดยโปร่งใส และรวดเร็ว บริสุทธิ์ ยุติธรรม เป็นไปโดยต่อเนื่องโดยผู้พิพากษาครอบงำคณะ การที่รัฐมีหน้าที่จัดหา ทรัพยากรหรือที่ปรึกษาให้แก่ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดและประสงค์ทนายความในคดีอาญา

(มาตรา ๒๓๗ - ๒๔๓) สิทธิของผู้เสียหาย ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่จะได้รับค่าทดแทน ได้รับการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น (มาตรา ๒๔๖ - ๒๔๗) เป็นต้น

หลักการเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ อาจแบ่งได้เป็นหลักสิทธิมนุษยชนพื้นฐาน และหลักสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรม

หลักสิทธิมนุษยชนพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้แก่

มาตรา ๔ บัญญัติว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง

มาตรา ๒๖ บัญญัติว่า การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๒๗ บัญญัติว่า สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้โดยชัดแจ้ง โดยปริยาย หรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความคุ้มครองและผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐโดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมาย และการตีความกฎหมายทั้งปวง

มาตรา ๒๘ บัญญัติว่า บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตน ได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ สามารถบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้

บุคคลย่อมสามารถใช้สิทธิทางศาลเพื่อบังคับให้รัฐต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติในหมวดนี้ได้โดยตรงหากการใช้สิทธิและเสรีภาพในเรื่องใดมีกฎหมายบัญญัติรายละเอียดแห่งการใช้สิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้แล้ว ให้การใช้สิทธิและเสรีภาพในเรื่องนั้นเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการส่งเสริม สนับสนุน และช่วยเหลือจากรัฐ ในการใช้สิทธิตามความในหมวดนี้

มาตรา ๒๙ บัญญัติว่า การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจ

ในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติในวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกฎหมายที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๓๐ บัญญัติว่า บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่ง

รัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้

เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

มาตรา ๓๒ บัญญัติว่า บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้าย หรือไร้มนุษยธรรม จะกระทำมิได้แต่การลงโทษตามคำพิพากษาของศาลหรือตามที่กฎหมายบัญญัติไม่ถือว่าเป็นการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม ตามความในวรรคนี้

การจับและการคุมขังบุคคล จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำใดอันกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในกรณีที่มีการกระทำซึ่งกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง ผู้เสียหาย พนักงานอัยการหรือบุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์ของผู้เสียหาย มีสิทธิร้องต่อศาลเพื่อให้สั่งระงับหรือเพิกถอนการกระทำเช่นนั้น รวมทั้งจะกำหนดวิธีการตามสมควรหรือการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นด้วยก็ได้

มาตรา ๓๙ บัญญัติว่า บุคคลไม่ต้องรับโทษทางอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมาย
ที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้น
จะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดมิได้

ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด
ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้น
เสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

มาตรา ๔๐ บัญญัติว่า บุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรมดังต่อไปนี้

- (๑) สิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็วและทั่วถึง
- (๒) สิทธิพื้นฐานในกระบวนการพิจารณา ซึ่งอย่างน้อยต้องมีหลักประกันขั้น
พื้นฐานเรื่องการได้รับการพิจารณาโดยเปิดเผย การได้รับทราบข้อเท็จจริงและตรวจเอกสาร
อย่างเพียงพอ การเสนอข้อเท็จจริง ข้อโต้แย้ง และพยานหลักฐานของตน การค้นคว้า ผู้
พิพากษาหรือตุลาการ การได้รับการพิจารณาโดยผู้พิพากษาหรือตุลาการที่นั่งพิจารณาคดีครบ
องค์คณะ และการได้รับทราบเหตุผลประกอบคำวินิจฉัย คำพิพากษา หรือคำสั่ง

(๓) บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะได้คดีของตนได้รับการพิจารณาอย่างถูกต้อง รวดเร็ว
และเป็นธรรม

(๔) ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา โจทก์ จำเลย คู่กรณี ผู้มีส่วนได้เสียหรือพยานในคดีมี
สิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งสิทธิในการ
ได้รับการสอบสวนอย่างถูกต้อง รวดเร็วเป็นธรรมและการไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง

(๕) ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย และพยานในคดีอาญา มีสิทธิได้รับความ
คุ้มครองและความช่วยเหลือที่จำเป็นและเหมาะสมจากรัฐ ส่วนค่าตอบแทน ค่าทดแทนและ
ค่าใช้จ่ายจำเป็นให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

(๖) เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หรือผู้พิการหรือทุพพลภาพย่อมมีสิทธิได้รับ
ความ คุ้มครองในการดำเนินกระบวนการพิจารณาตัวอย่างเหมาะสม และย่อมมีสิทธิได้รับการ
ปฏิบัติที่เหมาะสมในคดีที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงทางเพศ

(๗) ในคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิได้รับการสอบสวน หรือพิจารณาคดี
ที่ถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม โอกาสในการต่อสู้คดีอย่างเพียงพอ การตรวจสอบหรือได้
รับทราบพยานหลักฐานตามสมควร การได้รับความช่วยเหลือในทางคดีจากทนายความ และการ
ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว

(๘) ในคดีแพ่ง บุคคลมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายอย่างเหมาะสม
จากรัฐ

มาตรา ๘๑ บัญญัติว่า รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านกฎหมายและการยุติธรรมดังต่อไปนี้

(๑) ดูแลให้มีการปฏิบัติและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างถูกต้องรวดเร็ว เป็นธรรมและทั่วถึง ส่งเสริมการให้ความช่วยเหลือและให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน และจัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่นในกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพโดยให้ประชาชนและองค์กรวิชาชีพ มีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมและการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย

(๒) คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลให้พ้นจากการล่วงละเมิด ทั้งโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐและโดยบุคคลอื่นและต้องอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน

(๓) จัดให้มีกฎหมายเพื่อจัดตั้งองค์กรเพื่อการปฏิรูปกฎหมายที่ดำเนินการเป็นอิสระ เพื่อปรับปรุงและพัฒนากฎหมายของประเทศ รวมทั้งการปรับปรุงกฎหมายให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ โดยต้องรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากกฎหมายนั้นประกอบด้วย

(๔) จัดให้มีกฎหมายเพื่อจัดตั้งองค์กรเพื่อการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมที่ดำเนินการเป็นอิสระ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม

(๕) สนับสนุนการดำเนินการขององค์กรภาคเอกชนที่ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายโดยเฉพาะผู้ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงในครอบครัว

สำหรับประเทศไทยได้มีการยึดอำนาจโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติขึ้น เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ ซึ่งต่อมาได้มีประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑/๒๕๕๗ เรื่อง การสิ้นสุดรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประกาศ ณ วันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๗ ให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ สิ้นสุดลง ยกเว้นความในหมวด ๒ พระมหากษัตริย์ และให้มีการยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่วางกติกาการเมืองให้รัดกุมเหมาะสม ป้องกันและปราบปรามการทุจริตสามารถตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐอย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็วและเป็นธรรม ก่อนที่จะส่งมอบภารกิจแก่ผู้แทนปวงชนชาวไทยและคณะรัฐบาลที่จะเข้ามาบริหารราชการแผ่นดินในระยะต่อไป และได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ใช้บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ จนกว่าจะได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่จะจัดทำขึ้นต่อไป

ในมาตรา ๔ แห่งรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว ได้รับรองหลักการสิทธิมนุษยชนไว้ โดยบัญญัติว่า “ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค

บรรดาที่ชนชาวไทยเคยได้รับการคุ้มครองตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและตามพันธกรณีระหว่างประเทศไทยมีอยู่แล้ว ย่อมได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญนี้”

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าแม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้สิ้นสุดไปแล้วโดยการยึดอำนาจของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ แต่บทบัญญัติเรื่องการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพตามหลักสิทธิมนุษยชนยังคงได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ต่อไป

๗. ปัญหามนุษยชนในประเทศ

(๑) สถานการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย

ด้านเด็ก เยาวชนและครอบครัว

การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจและสังคมที่ผ่านมาส่งผลให้สถาบันครอบครัวไทยอ่อนแอลงทั้งในแง่ของศักยภาพบุคคลและการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่วัยเด็ก มีการทำร้ายเด็กโดยบุคคลในครอบครัวเกิดปัญหาต่าง ๆ เช่นปัญหายาเสพติด การล่วงละเมิดทางเพศ การใช้แรงงานเด็ก

ด้านการปรับปรุงกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

การคุ้มครองผู้ต้องหาต้องคำนึงถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ให้มากขึ้นแต่ในทางปฏิบัติเป็นไปได้ยากเนื่องจากการพิจารณาคดียังล่าช้า การปฏิบัติต่อผู้อยู่ในเรือนจำ กระบวนการสอบสวนและประกันตัว นอกจากนี้ ยังมีกฎหมายจำนวนมากที่ยังไม่รับรองสิทธิของประชาชนและชุมชน โดยเฉพาะการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ด้านนโยบายทางสังคม

รัฐธรรมนูญได้คุ้มครองไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติต่อกลุ่มแตกต่างกันไม่ว่าด้านใด กำหนดให้มีมาตรการส่งเสริมความเสมอภาค คุ้มครองไม่ให้มีการใช้ความรุนแรงในครอบครัว คุ้มครองผู้ใช้แรงงานแต่ก็ยังมีกรณีละเมิดสิทธิมนุษยชนอยู่มาก

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิทธิมนุษยชน

ปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรในระดับโลกกำลังทวีความรุนแรงมากขึ้นในขณะที่คุณค่าเชิงพาณิชย์และอุตสาหกรรมของทรัพยากรชีวภาพและความหลากหลายของประเทศไทยกลับเพิ่มขึ้นมีภัยคุกคามจากต่างชาติ แหล่งต้นน้ำถูกทำลาย

(๒) แนวทางการแก้ปัญหาและการพัฒนา

ประเทศไทยควรมีการพิจารณาเพื่อเข้าเป็นภาคีในอนุสัญญาต่าง ๆ เพิ่มเติม รวมทั้งรัฐควรมีแนวทางดังนี้

(๒.๑) ส่งเสริมและพัฒนาสถาบันครอบครัวให้มีความเข้มแข็ง

(๒.๒) ปรับปรุงและพัฒนากฎหมายให้สอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

(๒.๓) กำหนดให้มีมาตรการส่งเสริมความเสมอภาค

(๒.๔) มีการรับรองสิทธิมนุษยชนในด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา

บรรณานุกรม

เอกสารอ้างอิง

รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย กษิติประดิษฐ์, “สิทธิมนุษยชน Human Rights (LW ๔๕๖)”

(กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง) หน้า ๕ – ๒๒.

เฮราคลิตัส (Heraclitus), (กรีก, ประมาณ ๕๓๕ - ๔๗๕ ปีก่อนคริสต์ศักราช) เป็นนักปรัชญายุคก่อนโสกราตีสชาวกรีก ผู้ที่เดิมมาจากเอเฟซัสใน ไอโอเนียบนฝั่งทะเลเออานาโตเลีย เฮราคลิตัสเป็นที่รู้จักกันในปรัชญาของความเปลี่ยนแปลงที่เป็นศูนย์กลางของจักรวาล และ กฎจักรวาล (Logos) เป็นพื้นฐานของทุกสิ่งทุกอย่าง ในปัจจุบันเฮราคลิตัสมีชื่อเสียงว่าเป็นผู้มีอิทธิพลต่อ ฟรีดริช นีทเชอ ในปรัชญาของ space และ time จากประโยค “ท่านไม่สามารถจะก้าวลงไปแม่น้ำเดียวกันเป็นครั้งที่สองเพราะแม่น้ำสายอื่นไหลมาสู่ตัวท่าน”

โซเครตีส (Socrates) (กรีก, ประมาณ ๔๖๙-๓๙๙ ปีก่อนคริสต์ศักราช) เป็นนักปราชญ์กรีกและเป็นชาวเมืองเอเธนส์ ซึ่งถือกันว่าเป็นผู้วางรากฐานของปรัชญาตะวันตก.

อริสโตเติล (Aristotle) (กรีก ประมาณ ๓๘๔ ปีก่อนคริสต์ศักราช - ๗ มีนาคม ค.ศ.๓๒๒ ก่อนคริสต์ศักราช) เป็นนักปรัชญากรีกโบราณ เป็นลูกศิษย์ของ เพลโต และเป็นอาจารย์ของ อเล็กซานเดอร์มหาราช ท่านและเพลโตได้รับยกย่องให้เป็นหนึ่งในนักปรัชญาที่มีอิทธิพลสูงที่สุดท่านหนึ่งในโลกตะวันตก ด้วยผลงานเขียนหนังสือเกี่ยวกับ ฟิสิกส์ กวีนิพนธ์ สัตววิทยา การเมือง การปกครอง จริยศาสตร์ และชีววิทยา.

เซโน (Zeno) หรือ เซโนแห่งเอเลีย (Zeno of Elea) (กรีก, ประมาณ ๔๘๙-๔๓๐ ปีก่อนคริสต์ศักราช) เป็นศิษย์ของพาร์เมนิดีส แนวคิดของเขายอมรับว่ามีความจริงแท้และความจริงเทียมแต่มีวิธีอธิบายเป็นของตัวเอง โดยเน้นการพิสูจน์ด้วยหลักการที่ต่อมาเรียกว่าตรรกวิทยา ทำให้เขากลายเป็นผู้บุกเบิกวิชาตรรกวิทยา.

จักรพรรดิคอนสแตนตินที่ ๑ (เซอร์เบีย, ประมาณ ค.ศ.๒๗๒ – ๒๒ พฤษภาคม ค.ศ. ๓๓๗) พระราชกรณียกิจสำคัญที่สุดคือการประกาศให้ศาสนาคริสต์เป็นศาสนาที่ถูกต้องตามกฎหมายของจักรวรรดิโรมันเมื่อปี ค.ศ.๓๑๓ จักรพรรดิคอนสแตนตินที่ ๑ จึงเป็นจักรพรรดิพระองค์แรกของจักรวรรดิโรมันที่นับถือศาสนาคริสต์ตามพระราชกฤษฎีกาแห่งมิลาน (Edict of Milan) ที่ประกาศโดยจักรพรรดิลิซิเนียอุส (Licinius) ผู้ทรงเป็นจักรพรรดิร่วมกับพระองค์ พระราชกฤษฎีกาแห่งมิลานเป็นพระราชกฤษฎีกาที่ยกเลิกการทารุณกรรมต่อคริสต์ศาสนิกชนทั่วทั้งจักรวรรดิโรมัน

เซนต์ โทมัส อไควนัส (St. Thomas Aquinas) (อิตาลี, ค.ศ. ที่ ๑๒๒๕- ๑๒๗๔) เป็นนักปรัชญานิวกออลัสติก (Scholastic) ชาวอิตาลี เคยเรียนที่มหาวิทยาลัยเนเปิลส์ และมาเป็นอาจารย์ที่มหาวิทยาลัยโคโลญจ์ แต่งหนังสือชื่อ Summa Theologica เขามีวิธีการสอนโดยการตั้งคำถามแล้วสรุปแนวคิดที่หลากหลายจากหลายแหล่งข้อมูล แล้วจึงนำความคิดที่ค้านกันมาวิเคราะห์หาข้อสรุป ในปัจจุบันนี้ นิวกออลัสติกได้นำวิธีการสอนนี้มาประยุกต์ใช้กับรูปแบบความขัดแย้งระหว่างวิทยาศาสตร์กับศาสนา.

จอห์น ล็อก (JOCKS LOCKS) (อังกฤษ, ๒๙ สิงหาคม ค.ศ.๑๖๓๒- ๒๘ ตุลาคม ค.ศ. ๑๗๐๔) เป็นนักปรัชญา ชาวอังกฤษ ในยุคคริสต์ศตวรรษที่ ๑๗ ความสนใจหลักของเขาคือสังคมและทฤษฎีของความรู้ แนวคิดของล็อกที่เกี่ยวกับ “ผู้ปกครองที่ได้รับการยอมรับจากผู้ได้ปกครอง” และสิทธิธรรมชาติของมนุษย์ ที่เขาอธิบายว่าประกอบไปด้วย ชีวิต, เสรีภาพ, และทรัพย์สิน นั้นมีอิทธิพลอย่างมากต่อพัฒนาการทางปรัชญาการเมือง แนวคิดของเขาเป็นพื้นฐานของกฎหมายและรัฐบาลอเมริกัน ซึ่งผู้บุกเบิกได้ใช้มันเป็นเหตุผลของการปฏิวัติ.

ฌอง ฌาคส์ รูสโซ (Jean Jacques Rousseau) (กรุงเจนีวา ประเทศสวิสเซอร์แลนด์, ๒๘ มิถุนายน ค.ศ.๑๗๑๒ – ค.ศ.๑๗๗๘) เป็น เจ้าทฤษฎีแห่งอำนาจอธิปไตยของประชาชน ถือเป็นบิดาแห่งประชาธิปไตย เขียนหนังสือชื่อ Social Contract ๑๗๖๒ (สัญญาประชาคม) โดยเน้นว่า “อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน” รัฐบาลที่ดีต้องมาจากประชาชน และรัฐบาลต้องสัญญากับประชาชนว่าจะดูแลให้ประชาชนอยู่ดีกินดี มีสุข ถ้ารัฐบาลไม่ทำตามสัญญา ประชาชนมีสิทธิล้มล้างรัฐบาลได้

คัดจาก ศราวุฒิ ประทุมราช บรรณาธิการสิทธิมนุษยชน: รวบรวมสนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่สำคัญ หน้า ๓ – ๔ จัดพิมพ์โดยคณะกรรมการประสานงานองค์กรสิทธิมนุษยชน(กปส) และมูลนิธิฟรีดริค เอแบร์ท (FES) พ.ศ.๒๕๔๔

สื่อ Electronics/websites

จรัญ โฆษณานันท์. (๒๕๔๕). สิทธิมนุษยชนไร้พรมแดน ปรัชญา กฎหมาย และความ เป็นจริงทางสังคม. กรุงเทพฯ :นิติธรรม.

ชะวาชชัย ภาติณฐ์. (๒๕๔๘). กระบวนการเรียนรู้และปฏิบัติการสิทธิมนุษยชน. กรุงเทพฯ:โอเดียนสโตร์.

ปุกนิภา พิมพ์จุทา. 2554. สิทธิชุมชนที่เป็นการปกป้องคุ้มครองสุขภาพของประชาชน. ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพและมูลนิธิสาธารณสุข แห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (๒๕๕๕). รายงานการประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศไทย ปี ๒๕๕๑-๒๕๕๒, สืบค้นจาก www.nhrc.or.th/webdoc/hrsituationreport5152.pdf

เอกชัย ปิ่นแก้ว. (๒๕๕๕). แนวคิดเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยและการบูรณาการทางการเมือง, สืบค้นจาก www.oknation.net/blog/print.php?id=168542

ควา ม ห ม า ย ข อ ง สิ ท ธิ ม นุ ษ ย ช น , สื บ ค้ น จ า ก sites.google.com/site/may00may00may/siththi-Hlak-siththi-mnusy-chn
สิทธิมนุษยชนกับสังคมไทย, สืบค้นจาก worrawat.exteen.com/20071107/entry-3